

Pöytäkirjat, viranhaltijapäätökset ja lausunnot

132/12/120/2013

MH § 51

Kainuun liitossa on valmistunut seuraavat:

Kokouspöytäkirjat:

-

Viranhaltijapäätökset:

Henkilöstön vuosilomaa-, sairautta-, työaikavapaata-, virkavapaata-, palkkausta-, virkamatkaa- ja henkilöstökoulutuksia koskevat päätökset ajalla 19.2.-6.3.2013:

va. maakuntajohtaja Pentti Malinen §:t -
suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen §:t 20-23

Muut kuin em. päätökset:

Va. maakuntajohtaja Pentti Malinen

Henkilöstöpäätökset:

- § 10: Aluekehitysasiantuntijan viran täyttäminen (Jouni Ponnikas)
- § 11: Kainuun liiton edustaja Pohjois-Suomen etnisten suhteiden neuvottelukuntaan (Helena Aaltonen, varalla Paavo Keränen)
- § 12: Työsuhteen jatkaminen (Tarja Laatikainen, Kainuun ympäristöohjelma 2020)

Hankintapäätökset:

- § 1: Kainuun tulevaisuuden skenariot 2035 (Da Wo Oy)

Rahoituspäätökset:

- § 1: Kuluttajan energianeuvonta -hanke (Annosol Oy)

Muut päätökset:

- § 9 Pankkitilin avaaminen maakunnan kehittämistä
- § 10: SOVA-työryhmän perustaminen

Lausunnot:

1) Aluekehitysasiantuntija Helena Aaltonen ja vs. aluekehitysasiantuntija Kiira Noponen ovat 5.3.2013 antaneet maa- ja metsätalousministeriölle hallituksen luomualan kehittämisohjelman ja hallituksen lähi- ja luomuruoan arvonnoston luonnoksista seuraavan sisältöisen lausunnon:

"1. Yleiset kommentit ohjelmaluonnoksista

Kainuun liitto on yhtä mieltä siitä, että lähi- ja luomuruoan arvonnosto on Suomessa tärkeä alueellinen sekä kansallinen tavoite. Suomalaiset kuluttajat eivät esimerkiksi luomuostosten suuruudessa (EUR/hlö) yllä vielä Tanskan, Ruotsin taikka Norjan tasolle euromääräisesti (luomualan ohjel-

maluonnos sivu 3). Luomu- ja lähiruoan kehittämistyössä tarvitaan näin ollen runsaasti konkreettisia kehittämistoimenpiteitä ja niiden määrätietoista toteuttamista, resursointia sekä ennen kaikkea seuranta.

Kainuun liiton ja alueellisen kehittämisen näkökulmasta herää kuitenkin kysymys, miksi on ylipäättänsä ryhdytty laatimaan kansalliset lähi- ja luomuruoan erilliset kehittämisohjelmat? Lähiruoan edistäminen, niin kuin lähiruoan kehittämisohjelmassa mainitaan, on valtaosin alue- ja paikallistasoille kohdistuva kehittämishaaste. Lähiruoka-alaa koskevat kehittämishaasteet tulisi pääosin ratkaista alueellisella taikka paikallisilla politiikan tasoilla, siellä missä lähiruokaa myös tuotetaan ja kulutetaan. Alueellisilla kehittämisorganisaatioilla sekä kunnilla on Suomessa on tästä näkökulmasta erityinen vastuu ja rooli edistää lähi- ja luomuruoan tuotantoa, jalostusta ja kulutusta alueillaan.

Kansallisen tason tehtävä on vastaavasti ottaa aktiivisesti kantaa EU:n maatalouspolitiikkaan ja elintarvikelainsäädännön kehittämiseen, jotka ohjaavat suomalaisten yrittäjien edellytyksiä tuottaa, jalostaa ja kuluttaa suomalaista ruokaa.

Toisaalta lähi- ja luomuruokaa koskevat kehittämishaasteet (logistiikka, lyhyet jakeluketjut, kestävä hankinta sekä pienyrittäjyyden edistäminen) ovat monesti yhtäläisiä sekä lähi- että luomuruoan kehittämissektorien osalta alueista riippumatta. Nämä ovat pienyrittäjävaltaisen elintarvikesektorin yhteisiä haasteita Suomessa. Tältä osin tulisi edelleen tarkkaan harkita tarvitaanko ylipäättänsä kaksi erillisohjelmaa valtakunnan tasolla lähi- ja luomualoille.

Lähiruoan käsitteellistämässä ei tulisikaan liikaa rajoittua maakunnan hallinnollisiin rajoihin, vaan ennen kaikkea keskittyä lähiruoan laatuvaatimukseen. Esimerkiksi Kainuussa elintarvikealan rajakaupalla, lähiruoan viennissä Kostamuksen suuntaan, arvioidaan olevan tulevaisuudessa tärkeä potentiaali. Suomalaisen lähiruoan menekinedistämistä sekä viennin esteiden poistamista yli valtion rajojen voitaisiin juuri valtakunnallisilla toimilla vauhdittaa.

Lähi- ja luomuohjelmien luonnoksissa olisi ennen kaikkea tarkasti esitettävä mahdolliset rahoitusmekanismit (esimerkiksi viitaten tulevaan Manner-Suomen maaseutuohjelmasta +2014) asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden tueksi. Lisäksi ohjelmatyön näkökulmasta pitäisi molempien ohjelmien vaikutuksia arvioida keskipitkän aikavälin väliraporteissa.

2. Kainuun liiton lausunto hallituksen lähiruokaohjelman luonnoksesta

Maa- ja metsätalousministeriön valmisteleva lähiruoan kehittämisohjelman luonnos on asetettujen tavoitteiden näkökulmasta erittäin kunnianhimoinen ja tarkkaan kuvaileva. Tavoitteisiin asetetut toimenpiteet jäävät kuitenkin erittäin yleisluontoisiksi sekä suppeiksi asetettujen tavoitteiden rinnalla.

Lisäksi kehittämistoimenpiteiden osalta ei aseteta selkeitä vastuutahoja, ei toimenpiteiden toteuttajia eikä seurannasta vastaavia tahoja. Toisaalta tulisi pyrkiä tarkemmin identifioimaan kehittämisresurssit toimenpiteiden toteuttamiseksi. Lähiruoan kehittämisohjelman todellisesta vaikuttavuudesta

jää edellä mainittujen asioiden takia melko heikko vaikutelma.

Tavoitteille tulisi asettaa selkeät, tietyille vastuuministeriöille taikka aluekehittämisen organisaatioille vastuutetut toimenpiteet sekä rahoitusmekanismit.

Kainuun liitto esittää seuraavat yksityiskohtaiset kannanotot lähiruoan kehittämissuunnitelman luonnoksesta:

Kohta 1 (sivu 3):

Kainuun liiton kannanotto:

Lähi- ja luomuruoan tiivistelmästä puuttuvat tavoitteille asetetut toimenpiteet. Ohjelmien toimeenpano on vähintään yhtä tärkeää kuin ohjelmille asetetut tavoitteet.

Kohta 2 (sivu 3):

"Ohjelmissa esitetyt toimenpiteet toteutetaan osana asianomaisten ministeriöiden, keskusvirastojen ja valtion alue- ja paikallishallinnon toimintaa".

Kainuun liiton kannanotto:

Lähi- ja luomuruoan lisääminen julkisissa hankinnoissa ja ammattitehtävissä on pitkälti kunnallishallinnon vastuulla. Näin ollen kunnat ja maakuntien liitot tulee myös sitouttaa lähi- ja luomuruoan kulutuksen kasvattamiseen.

Kohta 3 (s.9)

Kappale "Suuntaviivat ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi"

Kainuun liiton lausunto:

Kappaleessa "Suuntaviivan ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi" annetaan erittäin niukasti konkreettisia kehittämistoimenpiteitä ohjelmaluonnoksessa asetettujen tavoitteiden (1-6) saavuttamiseksi. Lisäksi toimenpiteiden tueksi tulisi asettaa selkeät vastuorganisaatiot sekä rahoittamisinstrumentit.

Kohta 4 (s.11)

Kappale "Keskeisimmät hallinnon toimenpiteet"

Kainuun liiton kannanotto:

Voisiko ko. kappaleessa, jossa viitataan, että M-S maaseudun kehittämissuunnitelmaan ja siihen, että tuetaan "lähi- ja luomuruokayritysten käynnistys-, ja investointi- ja kehittämistoimintaa (...)" tarkemmin osoittaa vastaavat toimenpiteet ja niihin liittyvät määrärahat, joita uudella +2014 ohjelmakaudella tuettaisiin.

Kohta 5 (s.13)

Kappale "Keskeisimmät hallinnon toimenpiteet"

"Selvitetään elintarvikelainsäädäntömuutosten vaikutuksia alan pk-yritysten toimintaan."

Kainuun liiton kannanotto:

Ko. toimenpiteessä tulisi mainita, mikä organisaatio/ministeriö/valtionviras-

to selvittää?

”Kehitetään Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman yritystukijärjestelmää muuan muassa selkeyttämällä ohjelmaan liittyvää lainsäädäntöä, tukiprosenttiporrastuksia sekä kiinnittämällä entistä enemmän huomiota tukien vaikuttavuuteen”.

Kainuun liiton kannanotto:

Suomi, EU:n jäsenmaana, on sidottu toteuttamaan EU:n yhteistä maaseudun kehittämissuunnitelmaa, mikä on pitkälti jo suunniteltu seuraavalle ohjelmakaudelle +2014.

Jos alkavan ohjelmakauden Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa (lähiruokaohjelman aikaista) pyrittäisiin selkeyttämään, tähän olisi kaikei pitänyt vaikuttaa jo pitkälti EU:n yhteisissä 2012 alkaneissa ohjelmaneuvotteluissa, eikä varsinaisen ohjelmakauden aikana (vrt. lähiruokaohjelma sekä M-S maaseutuohjelman sama aikajänne).

Kohta 6 (s.14)

”Keskeisimmät hallinnon toimenpiteet”

”Hankintaosaamista lisäävien ja hankintakäytäntöjä kehittävien toimenpiteiden rahoitus ja toteutus”

Kainuun liiton kannanotto:

Mistä ko. toimenpiteitä rahoitetaan?

Mitkä rahoitusinstrumentit?

Mitkä organisaatiot? (Voisiko olla Motiva?)

”Tarjotaan hankkijoille ohjeistusta ja neuvontaa (...)”.

Kainuun liiton kannanotto:

Kuka tarjoaa ja millä aluetasolla?

”Maakunta- ja kuntatasolla edistetään lähiruokaa mm. lisäämällä tuottajien ja hankkijoiden yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä levittämällä parhaita käytäntöjä”

Kainuun liiton kannanotto:

Millä resursseilla? Millä rahoitusinstrumenteilla? Mitkä organisaatiot olisivat vastuussa? Ko. kehittämistyötä tehdään jo alueellisesti Kainuussa e.g. Pro-Agria ”Kainuun lähiruokahankkeen” ja MTT Sotkamon ”Politiikkadialogi”-hankkeiden osalta.

Hyviä käytäntöjä kestävästä hankinnoista voisi jatkossa levittää valtakunnallisilla kestävien hankintojen hankkeella, johon pitäisi saada Suomen eri kunnista kattava osallistujajoukko. Voisiko kunnat haastaa valtakunnallisten vertailujen tai kilpailujen kautta tekemään yhä kestävämpiä hankintoja?

Kohta 7 (s.17)

”Keskeisimmät hallinnon toimenpiteet”

”Elintarvikealan kehittäminen ja lähiruoka tunnustetaan maakuntien kehittämissuunnitelmissa (...)”.

Ohjelmakaudella 2014–20 käynnistetään (...) alueelle monivuotiset elintarvikealan (...) koordinatiohankkeet (...).”

Kainuun liiton kannanotto:

Kainuun liiton näkökulmasta alueilla tehdään jo runsaasti elintarvikealan kehittämistyötä.

Kainuussa elintarvikealan kehittäminen on tunnustettu jo kauan alueellisessa kehittämistyössä sekä maakuntaohjelmassa että vasta päivitettyssä alueellisessa elintarvikealan kehittämissuunnitelmassa (2013).

Monet maakunnat ovat jo verkostoituneet Ruoka Suomi -teemaryhmän kautta kansalliseen elintarvikealan kehittämistyöhön?

Kainuussa ProAgria on toteuttanut vuosina 2010–2013 ”Kainuun lähiruokahanketta”, joka on vastannut laajasta lähiruoka-alaan liittyvästä hirsontaalisesta kehittämistyöstä sekä yhteistyön koordinoinnista.

Tarvitaan uusia toimenpiteitä ohjelmassa mainittujen toimenpiteiden lisäksi? Ko. mainittua kehittämistyötä toteutetaan jo laajasti.

3. Kainuun liiton lausunto hallituksen luomualan kehittämissuunnitelman luonnoksesta

Yleisesti luomualan kehittämissuunnitelmassa on selkeästi asetetut tavoitteet sekä niihin kiinteästi osoitetut toimenpiteet. Vastaavasti tavoitteiden ja toimenpiteiden välinen yhteys jää heikommaksi lähiruokalan kehittämissuunnitelman luonnoksessa.

Sekä lähiruokalan että luomualan kehittämissuunnitelmissa toistuvat samat kehittämissuunnitelmat, jotka koskevat yleisesti pienyrittäjävaltaista elintarvikesektoria Suomessa. Tästä syystä tulisi miettiä ohjelmien toteutuksen tasolla, mitkä toimenpiteet voitaisiin yhdistää sekä luomu- että lähiruokala-alaa koskeviksi yhteisiksi elintarvikealan kehittämistoimiksi.

Kainuun liitto esittää seuraavat yksityiskohtaiset kannanotot luomualan kehittämissuunnitelman luonnoksesta:

Kohta 1 (s.5)

Viljelystä pinta-alasta 20 % on luonnonmukaisessa tuotannossa 2020.

Kainuun liiton kannanotto:

Tämä on erittäin asianmukainen ja eksakti kansallisen tason tavoitteenasettelu. Kainuussa sama tavoite on luomua peltopinta-alasta vuoteen 2014 mennessä 25 %.

Kohta 2 (s.5)

”EU:n luomulainsäädäntöön vaikutetaan niin, että kansalliset tarpeemme huomioidaan erityisesti valvonnan järjestämisessä”

Kainuun liiton kannanotto:

Viranomaisvetoisen valvonnan rinnalla tulisi vähintään yhtä paljon panostaa luomualan neuvontapalveluiden järjestämiseen koskien luomulainsäädännön tulkintaa ja täytäntöönpanoa. Alueilla tähän tarvittaisiin erityisesti tukipalveluita ja mentorointitoimintaa.

Kohta 3 (s.7):

Toimenpiteet:

"Pienyritysten tietoisuutta elintarvikelainsäädännöstä lisätään suunnitelmallisesti."

Kainuun liiton kannanotto:

Kuka/Mikä organisaatio, millä aluetasolla, ottaa tästä vastuun? Millä resursseilla? Vastaavasti myös elintarvikealan viranomaisten palvelualltiuteen ja asiakaspalvelun laatuun elintarvikevalvonnan järjestämisessä tulisi kiinnittää huomiota.

"Keräilyn ja logistiikan ongelmiin etsitään ratkaisuja maaseutuohjelman avulla"

Kainuun liiton kannanotto:

Viitataan tässä M-S maaseudun kehittämissuunnitelmaan?

Voisiko M-S maaseudun kehittämissuunnitelmaa koskien mainita ko. toimenpidetason/ resurssit?

Kehitetäänkö logistiikkaa kansallisesti vai alueellisilla toimilla?

"Pienten elintarvikeyritysten toimintamahdollisuuksia parannetaan?"

Kainuun liiton kannanotto:

Toimenpidetasolla tämä on aivan liian laajasti muotoiltu. Tämä vastaa enemmänkin tavoitetta, jolta puuttuu asetetut toimenpiteet. Eikö sekä luomu- että lähiruokan kehittämissuunnitelmien yleisenä tavoitteena ole parantaa elintarvikeyritysten toimintamahdollisuuksia Suomessa?

Kainuun liitto toivoo, että edellä esitetyt näkökohdat otetaan huomioon lähiruokaohjelman ja luomualan kehittämissuunnitelman jatkovalmistelussa. "

Lisätietoja antaa hallintopäällikkö Harri Turkulainen, puh. 044 710 0866 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi

Va. maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää, ettei viranhaltijapäätöksiä tai pöytäkirjoihin merkittyjä päätöksiä oteta maakuntahallituksen käsiteltäväksi sekä merkitsee annetut lausunnot tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Hyväksyi.
